

és költőnek, a világot „hogymás legyen”. S tette pátoztalanul, úgy, hogy „nincs nehéz szívében most semmiféle gög”, az igazságnak, valóságnak és szépségnek azzal a puritán, felelősségteljes tiszteletével, ami ennek a nagy, megrendítő lírának talán legmegrendítőbb s legsajátabb vonása. Olyan fegyelemről tanúskodik, olyan halálíg, szinte a saját halálát is megidézően, megalkotóan — s ezzel legyőzően — éber, okos és tiszta figyelemről, a szellemnek olyan edzett helytállásáról s a szennyes események fölé emelkedéséről, amelyenre csak gyémánttiszta erkölcs, acélkemény jellem és rendíthetetlen művészet képes. Ritka, nagyon ritka dolog az irodalomban, hogy egy szép műből ilyen nemes fényrel ragyogjon ki az emberi nagyság.

Megölhették egy barbár tarkólövessel a költőt, aki Éluard mellett a második világháború legázolt, meggyalázott, lágeros és gázkamrás Európájának legnagyobb költője volt, s az egyetemes téboly közepett a szenvedés „köszalán” védte, őrizte és emelte példásan magasra magában az emberség, szeretet, tisztaság és értelem romolhatatlan értékeit; megölhették, de valójában ő győzte le, s még mielőtt megölték, már fényesen legyőzte legyőzőit. Mert az erőszak, az embertelenség, a harácsolás és a brutalitás lealjasít, s minél esztelenebbül tombol, annál inkább,

*De aki egyszer egy vad hajnalban arra ébred,
 hogy minden összeomlott s elindul mint kísértet,
 kis holmiját elhagyva s jóformán meztelen,
 annak szép, könnyűléptű szívében megterem
 az érett és tűnődő kevésszavú alázat,
 az másról szól, ha lázad, nem önnön érdekéről,
 az már egy messzefénylő szabad jövő felé tör.*

Jegyzet. Radnóti Miklós 1944 november 6. és 10. közt halt meg, harminchat esztendőskorában: a győrmezei Abdán tarkónlötték a fasisz-ták. Halála tizedik évfordulójára jelentek meg a Szépirodalmi Könyvkiadónál, Koczkás Sándor gondozásában összes versei és műfordításai.

TÉLUTÓ

*A város szép most, várja a tavaszt,
 s ha néha már kivirágzik a nap,
 nyugtalanságunk is derűt fakaszt,
 mint fénye csókolózó habokat.*

*S baktatunk a rakpart kövezetén
 egyik hídtól a fénylő másikig,
 gyermekkocsik gurulnak könnyedén
 s a kocsiban kislány álmodik —*

*Megyünk és egyikünk se mondja ki,
 hogy van szívében, néha-néha, jó —
 Fűttyökét és nevetést hallani,
 és csókokat, s ez olyan biztató.*

Telek György